

2. Євченко С. В. Гендерне насильство. URL: http://eprints.zu.edu.ua/23718/1/%D0%84%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A1.PDF.

3. Кімелл М. Гендер насильства. Гендероване суспільство (Переклад з англ. С. Альошкіна). Київ : Сфера, 2003. С. 340–372.

4. Марценюк Т. О. Годі терпіти: усе про гендерне насильство проти жінок. Гендер в деталях. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/c01432ad-9550-4b29-82bf-19c761570c35>.

5. Гендерне насильство. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5_%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE.

6. Реагування на розкриття гендерного насильства в умовах гуманітарної кризи: Посібник для роботи з випадками гендерно зумовленого насильства. 143 с. URL: https://bpb-us-w2.wpmucdn.com/sites.wustl.edu/dist/1/2391/files/2023/03/Ukrainian-Toolkit_230223.pdf.

7. Види насильства. URL: <https://1547.ukc.gov.ua/dovidkova-informatsiya/protydiya-nasylstva-za-oznakoyu-stati/vydy-nasylstva/>.

УДК 347.5:338.246.025.28

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.1.7>

БОРИСЮК Ю.

УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ПРИВАТИЗАЦІЇ

UKRAINIAN AND FOREIGN EXPERIENCE OF RESPONSIBILITY FOR OFFENSES IN THE FIELD OF PRIVATIZATION

Наукова стаття присвячена дослідженню відповідальності за порушення у сфері приватизації в Україні та деяких країнах світу. Зокрема, в змісті даної роботи проведено аналіз терміну «приватизація», розглянуто його наукове та законодавче тлумачення. Обґрунтовано широкий та вузький підходи до розуміння приватизації. Акцентовано увагу на особливостях законодавства зарубіжних країн щодо відповідальності за порушення у сфері приватизації. Зроблено авторські узагальнення щодо специфіки системи відповідальності у сфері приватизації в світі та пропозиції її удосконалення.

Ключові слова: *принципи, приватизація, адміністративна відповідальність, економіка, правопорушення, зарубіжний досвід.*

The scientific article is devoted to the study of responsibility for violations in the sphere of privatization in Ukraine and some countries of the world. In particular, in the content of this work, an analysis of the term "privatization" was carried out, its scientific and legislative interpretation was considered. Broad and narrow approaches to understanding privatization are justified. Attention is focused on the peculiarities of the legislation of foreign countries regarding responsibility for violations in the sphere of privatization. The author's generalizations are made regarding the specifics of the system of responsibility in the field of privatization in the world and proposals for its improvement.

Key words: *principles, privatization, administrative responsibility, economy, offenses, foreign experience.*

Постановка проблеми. Реформування та удосконалення відповідальності за порушення у сфері приватизації, не можливе без об'єктивного і глибокого дослідження даного явища в Україні та інших країнах світу. Вивчення досвіду зарубіжних країн варто використати для усунення непорозумінь, які виникають при визначенні відповідальності за порушення у сфері приватизації.

Актуальність теми. Перебування нашої держави в надскладних умовах сьогодення, які викликані запровадженням військового стану та активними бойовими діями на частині її територій, створює можливості для здійснення протиправних діянь, в тому числі й правопорушень у сфері приватизації. Тож назріла необхідність дослідження ефективності відповідальності у сфері приватизації та її удосконалення. Для більш глибокого дослідження варто розглянути досвід деяких країн світу по даній проблемі.

У контексті проведеної роботи, перш за все зупинимось на визначенні поняття приватизація, під яким вважаємо, що варто розуміти процес оплатної передачі об'єктів державної та інших форм публічної власності у приватну власність фізичних або юридичних осіб.

В Україні приватизація була започаткована після затвердження Верховною Радою України Концепції роздержавлення і приватизації підприємств, землі та житлового фонду в жовтні 1991 року. Для відчуження об'єктів загальнодержавної власності був створений центральний орган виконавчої влади – Фонд державного майна України, який діє до нині [1].

Стан дослідження. Окремі проблеми відповідальності у сфері приватизації висвітлюють у своїх працях науковці в теорії адміністративного права України. Деякі вчені розглядають адміністративну відповідальність як складову юридичної відповідальності у загальній теорії права. Зокрема, певним аспектам адміністративної відповідальності присвятили свої дослідження вчені Ю.В. Алданов, Н.С. Демченко, В.В. Беленцева, Н.Л. Когут, Р.В. Комісарчук, М.І. Козюбра, Ю.В. Кононенко, Т.Я. Криха, А.М. Соловйова.

Однак комплексних досліджень українського та зарубіжного досвіду відповідальності за порушення в сфері приватизації не проводилось.

Метою статті є дослідження українського та зарубіжного досвіду відповідальності за порушення в сфері приватизації.

Виклад основного матеріалу. Процес приватизації набув широкого значення у світі в ХХ столітті. У країнах Європи та Україні. Теоретичні дослідження приватизаційних процесів відбувалися поряд із їх становленням. В. С. Щербина визначає термін «приватизація» як широкомасштабну передачу державної або комунальної власності у власність фірм або домогосподарств [2, с. 34].

Так, якщо розглядати приватизацію в широкому значенні, то можна стверджувати що це є процес передачі власності і управління з державного сектора в приватний. Вважаємо за необхідне також зазначити, що приватизація у вузькому його значенні є процесом специфічної передачі конкретних об'єктів від держави у власність конкретним особам.

В умовах військового стану процес приватизації в Україні був призупинений до вересня 2022 року, а потім було відновлено малу приватизацію, адже для держави необхідна фінансова підтримка. Таким чином за січень–липень 2023 року державний бюджет отримав від продажу державного майна майже 2.1 мільярда гривень, а за попередні дев'ять років середній результат становив приблизно 400 мільйонів гривень. [3]. Тож відновлення приватизаційних процесів позитивно відбилосся на економіці нашої країни.

Важливою є позиція О. Тронько, який приватизацію розглядає як роздержавлення власності, що є одним із «методів державного управління у процесі здійснення адміністративно–правового впливу на економічну систему, який поєднує прямі та непрямі регулятори, за допомогою яких ресурси зможуть зосередитися і вплинути на розвиток базових галузей, паралельно створивши умови, за яких відбудеться швидка окупність засобів, мобільність виробництва» [4, с. 125]. Цілком розділяємо визначення науковця, обґрунтування якого є актуальними і в сучасних реаліях.

Узагальнюючи є юридичне визначення сформоване законодавцем у Законі України «Про приватизацію державного і комунального майна», де в статті 1 визначено, що приватизація державного або комунального майна (далі – приватизація) – платне відчуження майна, що перебуває у державній або комунальній власності, на користь фізичних та юридичних осіб, які відповідно до цього Закону можуть бути покупцями [5]. Таке визначення законодавця, на наш погляд є поверхневим, але ідея, що лягла в його основу – слушною.

Відповідно у статті 29 даного Закону визначено відповідальність за порушення у сфері приватизації, а саме те, що за порушення законодавства про приватизацію до винних осіб застосовується кримінальна, адміністративна, дисциплінарна, цивільно–правова відповідальність

згідно законів України. Конкретизовано, що посадові особи органів приватизації, інших органів виконавчої влади несуть кримінальну, адміністративну, матеріальну та дисциплінарну відповідальність за порушення законодавства про приватизацію. Також зазначено, що посадові особи підприємств, на балансі яких перебувають об'єкти приватизації, несуть адміністративну відповідальність передбачену статтею 166–14 КУпАП у вигляді штрафу. Штраф накладається у випадках: подання неправдивих відомостей у декларації щодо походження коштів, за які приватизується державне, комунальне майно або підприємство, та інших документах, необхідних для їх приватизації, недотримання вимог щодо подальшого використання приватизованого об'єкта та інших обов'язкових умов щодо приватизації, встановлених законами та іншими нормативно-правовими актами. За таку протиправну діяльність передбачено стягнення у вигляді штрафу від ста до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [6].

Якщо протиправне діяння спричинило більш тяжкі наслідки, то в українському законодавстві за нього передбачено більш жорстке покарання, встановлене кримінальною нормою. Зокрема, у Кримінальному кодексі України статтею 233 передбачено відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна. Частиною 1 даної норми визначено, що приватизація державного, комунального майна шляхом заниження його вартості через визначення її у спосіб, не передбачений законом, або використання підроблених приватизаційних документів, а також сама приватизація майна, яке не підлягає приватизації згідно з законом, або приватизація неправомочною особою є кримінальним правопорушенням, за яке встановлено відповідальність у вигляді штрафу від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Частиною 2 цієї норми встановлено, що діяння, передбачене частиною першою статті 233, якщо воно призвело до незаконної приватизації майна державної чи комунальної власності в великих розмірах або вчинене групою осіб за попередньою змовою, – карається штрафом від двадцяти п'яти тисяч до тридцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією майна або без такої.

У кримінальному законодавстві також встановлено визначення великих розмірів як незаконна приватизація майна на суму, що у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян [7].

Відповідальність за порушення в сфері приватизації в Україні, на наш погляд є правильно визначеною, ступеневою, диференційованою за рядом ознак. Однак, урахування особливого військового стану не визначене в нормах законів, хоча суттєво впливає на ступінь заподіяння шкоди та розмір наслідків.

Така позиція законодавця, на наш погляд є логічною із урахуванням того, що відповідно до Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» від 18.01.2018 року – основною метою приватизації є прискорення економічного зростання, залучення іноземних і внутрішніх інвестицій, зменшення частки державної або комунальної власності у структурі економіки України шляхом продажу об'єктів приватизації ефективному приватному власнику [5].

У разі порушення порядку приватизації економіка держави зазнає збитків. Зокрема, В.О. Хлівний стверджує, що практичний досвід свідчить – під час реалізації приватизаційної політики на всіх рівнях державної влади ставиться основна мета – поповнення бюджетів усіх рівнів. Усі інші цілі реалізуються стихійно, без участі держави в цьому процесі. На основі проведеного аналізу доведено, що в ході приватизації державні органи управління дуже рідко використовують наукові методи і механізми, що дозволяють регулювати розвиток підприємництва в регіонах, а віддають перевагу приватизації найбільш дорогих і вигідних для продажу об'єктів. При цьому малій приватизації в економічно відсталих регіонах не приділяється достатньої уваги [8].

У результаті низької якості реалізації державної політики в сфері приватизації, констатує Розпутенко І.В., приватизація держмайна в Україні стала однією із найбільш не вирішених проблем в Україні. В тому числі, науковцем наголошено, що завдання приватизації, які звузилися до суто фіскальних, непослідовність, непрозорість і надмірна політизація приватизаційних процесів заклали серйозне підґрунтя для неоднозначної оцінки з боку експертів, політиків, представників громадянського суспільства, створили передумови для політичного протистояння, що, зрештою, перешкодило формуванню коректної стратегії в сфері приватизації. Як наслідок, перебіг приватизаційних процесів в Україні, на думку, І.В. Розпутенко, характеризується неефективною державною політикою у сфері приватизації, породженням тіньової економіки, організованої економічної злочинності та корупції [9, с. 66] Викривлена та спотворена реалізація цілей приватизації в Україні, що призвела до зазначених негативних явищ, була також, на наш погляд, зумовлена відсутністю глибокого вивчення відповідальності в сфері приватизації у світі.

Однією із найбільш успішних моделей приватизації у світі є програма приватизації Великобританії. Вона тривала до кінця 1995 р. і принесла державі 134 млрд. дол. США. З 1979 р. у Великобританії розпочався процес продажу акцій 48 найбільших державних компаній. Приватизація охопила такі підприємства, як «Cable and Wireless», «British Petroleum», «British Communications», «British Steel», «British Airways», «British Gas», а також електротехнічні компанії та підприємства комунального господарства. Покладаючись цілком на ринкові стимули і не вдаючись до випуску ваучерів, Великобританія збільшила число індивідуальних акціонерів з 4 млн. осіб в 1983 р до майже 10 млн. в 1995 р. [10, с. 5–6].

У країнах Східної та Центральної Європи, які є ближчими до України, приватизація відбувалася у двох напрямках: по–перше, через передання державної власності у приватні руки і, по–друге, через розвиток і виникнення приватного сектора на власній основі. Особливість такої приватизації полягає в тому, що вона відбувається не у ринковому середовищі, а за умов державного монополізму, який поступово демонтується. Характерним для країн Східної Європи є те, що для приватизації в них було створено спеціальні органи впливу на цей процес: у Польщі – Міністерство з перетворення форм власності, в Румунії – Національне агентство з приватизації, в Чехословаччині – Федеральне міністерство у справах національного майна й приватизації, в Угорщині – Державне майнове агентство, у Болгарії – Агентство з приватизації, у східних землях ФРН – Опікунське управління державною власністю [11, с. 10].

Основи механізму приватизації в Польщі були окреслені такими нормативними актами: Законом «Про державні підприємства» від 25 вересня 1981, Законом «Про приватизацію державних підприємств» від 13 липня 1990, Законом «Про фінансову реструктуризацію підприємств та внесення змін до деяких законодавчих актів» від 3 лютого 1993, Законом «Про державні інвестиційні фонди та їх приватизацію» від 30 квітня 1993, Законом «Про комерціалізацію та приватизацію державних підприємств» від 30 серпня 1996. На основі даних законодавчих актів Міністерство державної скарбниці Польщі застосовувало чотири основні процедури перетворення власності до державних підприємств: 1) капітальний метод; 2) юридична ліквідація; 3) економічна ліквідація; 4) передача частки в Національні інвестиційні фонди [12].

Зокрема, у Законі «Про національні інвестиційні фонди (НІФ)» було сформовано основу програми масової приватизації, дозволивши кожному громадянину Польщі, що досяг 18–річного віку, придбати частину державних активів за номінальною ціною. Метою програми НІФ було прискорення темпів приватизації та реструктуризація підприємств до їх приватизації [13].

У Кримінальному законодавстві Польщі, серед економічних злочинів визначено порушення у сфері приватизації та покарання, яке залежить від ряду обставин по конкретній справі [14]. Тож, у законодавстві Польщі більш шорстким є покарання за порушення у сфері приватизації, ніж у нашій державі.

У Німеччині реалізація програми приватизації була покладена на – Державний трастовий інститут на правах відомства з опіки, якому передавалось на тимчасове володіння вся власність колишніх державних підприємств. З самого початку німецька концепція приватизації будувалась на наступних моделях реалізації цього завдання:

- Відкритий продаж найбільш конкурентоздатних підприємств;
- Проведення державою реструктуризації і попередня підготовка підприємств, які мають гарні шанси стати конкурентоздатними; Європейський інформаційно–дослідницький центр
- Ліквідація підприємств, які не мають жодних шансів на виживання; за можливості краща частина активів цих підприємств використовувалась в якості бази для організації нових підприємств

Рішення про приватизацію приймалися на конкурсній основі шляхом розгляду заявок зацікавлених фірм та осіб. Продаж здійснювався публічно, на відкритих конкурсах, за дотримання усіх правил і формальностей. Головними критеріями були цілком зрозумілі критерії та умови – розміри інвестицій в конкретно встановлені часові період, кількість гарантованих робочих місць, профіль діяльності. Більшість фірм, які були передані Державному трастовому інституту, мали пройти процедуру реструктуризації [15].

Основним нормативним актом у Німеччині, який регулює процеси приватизації є Закон «Про приватизацію та реорганізацію державного майна», який ще називають Закон про траст, від 17 червня 1990 року. Даним нормативним документом визначено сторони процесу, порядок їх взаємодії, особливості приватизації підприємств, які знаходяться в стані ліквідації, економічний план та інші положення [16].

У параграфі 298 Кримінального Кодексу Німеччини від 13 листопада 1998 року, визначено злочином угоди, що обмежують конкуренцію в тендерах, тобто завдають шкоди правомірному процесу приватизації, який передбачено законодавством. За таке протиправне діяння передбачено покарання до п'яти років позбавлення волі або штраф, залежно від обставин справи [17]. Відповідальність у законодавстві Німеччини за порушення у сфері приватизації є більш жорсткою ніж в Україні та Польщі.

Досвід Іспанії дає можливість переконатися, що влада раціонально визначає умови приватизації. Зокрема існують стратегічні для населення об'єкти, які за будь-яких умов не підлягають приватизації. Враховуючи історичний процес формування іспанського державного бізнес-сектору, переважна більшість публічних компаній, які підлягали приватизації, залежали від державної адміністрації. Решта іспанських державних адміністрацій або через їхню відносно недавно конституцію (у випадку автономних адміністрацій), або через їх характеристики компетенції (адміністрації соціального забезпечення), або через їхні донедавна обмежені ресурси та економічні можливості для дії (місцеві адміністрації), вони практично не розвинули виробничі підрозділи з власною юридичною та бюджетною суб'єктністю, за винятком деяких муніципальних служб.

Ці обставини визначили, що саме державна адміністрація прийняла основні рішення щодо приватизації в різних її аспектах. Поступова децентралізація державних витрат Іспанії, яка стала наслідком нового розподілу повноважень між рівнями уряду, не супроводжувалася передачею територіальним адміністраціям активів створених державних компаній, які залишилися інтегрованими в основні державних холдингів або безпосередньо пов'язаних із загальними державними бюджетами [18].

Приватизація в Іспанії відбувалася з широким залученням іноземних інвесторів. Найбільші компанії «Repsol», «Telefonica», «Argentaria», «Endesa» були приватизовані з використанням американських депозитарних розписок. Іноземні інвестори повсюдно допускались до участі в тендерах з придбання контрольних пакетів акцій підприємств, що приватизувались. В цілому методи приватизації є аналогічні методам, які використовуються в інших країнах (законодавство не містить їх закритого переліку). Законодавство про приватизацію визначає високий ступінь державної участі в діяльності приватизованих компаній. Наприклад, скорочення частки державної участі в компанії в результаті однієї або пов'язаних між собою угод на 10% чи більше або будь-яке скорочення частки держави нижче 15% вимагають схвалення уряду Іспанії. Вказані обмеження, як правило, діють впродовж 10–15 років – терміну, який визначений у планах приватизації, які затверджує уряд Іспанії. Відповідно до Королівського Декрету №671/1992 іноземний інвестор повинен отримати дозвіл уряду Іспанії на придбання великих пакетів акцій іспанських компаній. Держава укладає з компаніями, що приватизуються, спеціальні державні контракти, які передбачають особливі важелі управління приватизованими компаніями, включаючи постійне представництво держави в радах директорів (зазвичай незалежно від відсотка державної участі в компанії), право вето на рішення органів управління компаніями та інші заходи. Відповідно до положень договору держава має право призначати державного представника та 5 директорів у раду директорів додатково, понад ту кількість директорів, яку держава може обрати в раду як акціонер компанії. Державний представник наділений правом вето у випадку реорганізації компанії. У певних сферах, по відношенню до яких існує особливий режим державного контролю (наприклад кредитні організації і телекомунікаційні компанії), компаніям необхідно отримати дозвіл уряду на отримання часток участі в інших компаніях, а також на проведення реструктуризації чи реорганізації у будь-якій формі [15].

У Кримінальному кодексі Королівства Іспанії передбачено норми, які визначають покарання за протиправні діяння у сфері приватизації. Такі норми містяться в розділі XIV «Про злочини проти державної скарбниці та проти соціального забезпечення» і в розділі VI «Торгівля впливом» і передбачають відповідальність у вигляді штрафу та позбавлення волі до шести років, залежно від особливостей діяння. Положення передбачені іншими розділами кодексу теж можуть стосуватися проступків у сфері приватизації, однак прямо не відображають зміст окресленого явища [19].

Висновки. Дослідження окремих складових механізму приватизації, нормативних актів та процесів, які регулюють дану діяльність в Україні та деяких країнах світу, можна стверджувати, що в кожній країні існує своя специфіка відповідальності у сфері приватизації.

На основі вивчення різних підходів до визначення приватизації, автором запропоновано підтримати позицію вчених щодо необхідності розглядати приватизацію в широкому та вузькому значенні. У широкому значенні приватизація є процесом передачі власності і управління з державного сектора в приватний. У вузькому його значенні це є процес специфічної передачі

конкретних об'єктів від держави у власність конкретним особам за їх кошти, які направляють до бюджету держави.

Окрім того, на основі вивченого досвіду Польщі, Німеччини, Іспанії та інших країн стосовно визначення відповідальності за порушення у сфері приватизації, вважаємо за доцільне посилити санкції існуючих в нашій країні норм. Зокрема статтю 166–14 Кодексу України про адміністративні правопорушення доповнити частиною 2 такого змісту «ті самі дії, що передбачені ч.1 цієї статті, вчинені в умовах воєнного – тягне за собою накладення штрафу від п'ятисот до дев'ятихсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

Також, пропонуємо доповнити статтю 233 ККУ частиною 3 із таким змістом: «діяння, передбачене частиною другою цієї статті, якщо воно було скоєно в період військового стану в державі, – карається штрафом від сорока тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією майна або позбавленням волі до п'яти років».

Отже, проведене дослідження дає можливість обґрунтувати запропоновані зміни до законодавства нашої держави, що на нашу думку суттєво вплине на рівень порушень у сфері приватизації в Україні в період військового стану. Вивчення відповідальності у сфері приватизації потребує постійного переосмислення та нових онтологічних підходів, із урахуванням суспільних цінностей.

Список використаних джерел:

1. Кульчицький С.В. ПРИВАТИЗАЦІЯ. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Pryvatyzatsiia> (останній перегляд: 30.01.2024).
2. Щербина В.С. Господарське право України [Текст]. К. : Юрінком Інтер, 2001. 384 с.
3. Журнал Forbes Ukraine. 2023. URL: <https://forbes.ua/money/mala-privatizatsiya-prinesla-derzhavi-21-mlrd-grn-ale-tse-ne-dopomozhe-vidnoviti-ekonomiku-potribni-investitsiyni-idei-golova-fdmu-rustem>.
4. Тронько О. Адміністративно–правове регулювання в галузі економіки. *Підприємство, господарство і право*. 2017. № 5. С. 124–127.
5. Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)*. 1984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
7. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
8. Хлівний В.О. Механізми активізації розвитку підприємництва під впливом малої приватизації (на прикладі малих підприємств Криму) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.02. Київ, 2001. 19 с.
9. Розпутенко І.В. Дефіцит державного управління: ідеали і приватизація. *Статистика України*. 2013. № 3. С. 65–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/su_2013_3_14.
10. Пенькова К. Аналіз іноземного досвіду приватизації та управління державними правами власності / Пенькова К. Черніков Д. Європейський інформаційно–дослідницький центр. К., 2015. 24 с.
11. Ачкасов А.Є. Приватизація у перехідній економіці. *Актуальні проблеми економіки* : Науково–економічний журнал. – 2006. № 8. – С. 10–13.
12. Lis P. Privatization Model in Poland: Commercial or Social? [Електронний ресурс] / P. Lis, J. Mazurkiewicz, S. Zwierzchlewski. *International Journal of Business and Social Science*. 2013. № 14. URL: http://ijbssnet.com/journals/Vol_4_No_14_November_2013/6.pdf.
13. Blaszczyk B. Privatization and Company Restructuring in Poland / B. Blaszczyk, R. Woodward. Warsaw : Center for Social and Economic Research, 1999. 48 с. (CASE Reports).
14. Czytaj więcej na Prawo.pl. 19.04.1969. URL.: <https://www.prawo.pl/akty/dz-u-1969-13-94,16787601.html>.
15. Приватизація державних підприємств. Правове регулювання управління державними підприємствами. (Досвід країн Західної та Східної Європи). Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційнодослідницьким центром на запит народного депутата України. URL: <chrome-extension://efaidnbmninnkpcjpcglclefindmkaj/https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/28815.pdf>.
16. Das Gesetz „Über die Privatisierung und Umstrukturierung des Staatseigentums“, auch Treuhandgesetz genannt. 17.06.1990. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/treuhandg>

DDNR003000990.html#:~:text=Gem%C3%A4%C3%9F%20Artikel%2025%20des%20Einigungsvertrages,Juni%201990%20(GBL.

17. Strafgesetzbuch von Deutschland. URL: <https://dejure.org/gesetze/StGB/298.html>

18. Хав'єр Більбао Убілос. Політика приватизації в Іспанії. URL: <https://vlex.es/vid/politicas-privatizacion-201424>

19. Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal del Reino de España. URL: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1995-25444>.

УДК 342.95

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.1.8>

ГАРУСТ Ю.В.

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ЯК ВИД ВІЙСЬКОВОГО МАЙНА: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

HUMANITARIAN AID AS A TYPE OF MILITARY PROPERTY: ADMINISTRATIVE AND LEGAL ASPECT

Пропоноване дослідження присвячене актуальному на сучасному етапі питанню адміністративно-правового регулювання отримання гуманітарної допомоги як виду військового майна військовими частинами. Наголошено й на основі офіційних статистичних даних фактично підтверджено складність і виняткову гостроту проблеми дійсного доставлення гуманітарної допомоги безпосередньо до військових частин. Зауважено, що поточне становище у цій сфері, невідворотно, призведе по появи й посилення деструктивної дії політичних, військових, економічних, іміджевих та інших ризиків для України.

Виокремлено й детально проаналізовано ключові чинні і діючі у певні періоди повномасштабного вторгнення норми (положення) вітчизняного законодавства у цій сфері. З'ясовано й доведено факт існування низки суперечностей між підзаконними положеннями і нормами законодавчого рівня. Акцентовано увагу на тому й підтверджено, що ця колізійність стала одним із ключових факторів неефективності усталених механізмів регулювання ввезення та ведення обліку гуманітарної допомоги внаслідок знівелювання дії спектру деяких груп правових конструкцій (шляхом ігнорування багатьох законодавчих норм на користь підзаконних положень).

Здійснено характеристику деяких фундаментальних термінологічних одиниць («гуманітарна допомога», «військове майно», «благодійна допомога») та визначено їх роль для окресленої тематики наукового інтересу. Розглянуто й досліджено питання їх юридичних властивостей і виявлено спірні аспекти щодо правозастосування, пов'язаного із цими категоріями.

Предметно сфокусовано увагу на ключових процедурних питаннях вирішення яких має сприяти розв'язанню багатьох існуючих проблем у вказаній сфері. Йдеться про такі неvirшені чи суперечливі на офіційному рівні аспекти як: 1) отримання майна в якості гуманітарної допомоги та набуття ним статусу військового майна; 2) окреслення становища й оцінка ролі командира військової частини як отримувача такого майна; 3) визначення й характеристика повноважень командира військової частини із цих питань, а також зосереджено акцент на юридичній відповідальності останнього.